

Marek Niewęglowski

Unijna polityka zatrudnienia a zmiany na polskim rynku pracy

The Union employment policy versus changes on Polish labor market

Artykuł porusza kwestię zachodzących zmian na polskim rynku pracy. Wskazuje na niekorzystne zmiany w strukturze bezrobotnych wśród osób z wyższym wykształceniem. Sytuacja tej grupy bezrobotnych została przedstawiona na przykładzie rejonu siedleckiego, obejmującego obszar powiatu siedleckiego i miasta Siedlce.

W artykule poruszone są kwestie działań, które należy podjąć, aby przeciwdziałać zwiększaniu liczby bezrobotnych z wyższym wykształceniem w Polsce. Zmiany te w pozytywny sposób powinny wpłynąć na dopasowania strukturalne na rynku pracy oraz proces adaptacji poziomu i jakości kształcenia do potrzeb rynku.

W kreowaniu działań przeciwdziałających bezrobociu wśród osób z wyższym wykształceniem oraz wpływu systemu kształcenia na ten stan ważne zadanie można przypisać unijnej polityce zatrudnienia. Wspólnota Europejska poprzez środki pochodzące z różnych funduszy realizuje tę politykę. Są to pieniądze pochodzące m.in. z Europejskiego Funduszu Społecznego, Sektorowego Programu Operacyjnego – Rozwój Zasobów Ludzkich czy Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL. Ważne jest, zatem poznanie możliwości wykorzystania środków pochodzących z funduszy unijnych, które można wykorzystać w celu przeciwdziałania bezrobociu w Polsce.

Wstęp

Jedną z najnowszych form wspólnej polityki Unii Europejskiej jest polityka zatrudnienia. Wyrosła ona na gruncie polityki społecznej i do niedawna była traktowana jako jej część składowa. Podniesienie polityki zatrudnienia do wyższej rangi i nadanie jej charakteru priorytetowego nastąpiło dopiero w wyniku Traktatu Amsterdamskiego, podpisanego 2 października 1997 r., który wszedł w życie 1 maja 1999 r. W Traktacie tym wprowadzono specjalny rozdział (tytuł VIII - art. 125-130) poświęcony zatrudnieniu, które zostało zaliczone do celów wspólnotowych, będących „przedmiotem wspólnej troski” (art. 2 Traktatu o WE). Od tego czasu problematyka zatrudnienia jest brana pod uwagę przy kształtowaniu wszelkiego rodzaju wspólnej polityki unijnej.

Traktat amsterdamski stworzył podstawę do formułowania Europejskiej Strategii Zatrudnienia (ESZ). Celem Europejskiej Strategii Zatrudnienia jest powiązanie wzrostu gospodarczego Unii z powstaniem nowych miejsc pracy, a także określenie zadań dla ponadnarodowej współpracy państw UE w celu ograniczenia bezrobocia, redukcji ubóstwa i marginalizacji społecznej.

ESZ opiera się na czterech filarach. Pierwszy to zdolność do uzyskania zatrudnienia. W ramach tego filaru państwa członkowskie UE zwalczają bezrobocie wśród młodzieży oraz bezrobocie długookresowe. Uwzględniane są tu starania o możliwości powrotu bezrobotnych do pracy, a także promocję rynku pracy otwartego dla wszystkich. Zadaniem tego filaru jest przeciwdziałanie długoterminowemu bezrobociu poprzez wzmacnianie kształcenia ustawicznego, wspieranie programów szkoleniowych i przekwalifikowań, opracowanie programów doradczych, pomoc w dostosowywaniu programów edukacyjnych do zmieniających się potrzeb rynku pracy.

Przedsiębiorczość jest drugim filarem ESZ. Oznacza on dążenie do ułatwiania obywatelom UE zakładania i prowadzenia firm oraz zatrudniania innych osób. Mocno akcentowana jest tu kwestia tworzenia nowych miejsc pracy, w tym także motywacja do samozatrudnienia.

Kolejnym filarem jest zdolność adaptacyjna pracowników i pracodawców. Filar ten ma na celu promowanie modernizacji organizacji pracy, uelastyczenia czasu pracy, przyjmowania różnorodnych form zatrudnienia, unowocześniania kontraktów o pracę, utrzymywania zdolności dostosowawczych przedsiębiorstw poprzez przeprowadzane w firmach szkolenia pracowników.

Ostatnim czwartym filarem jest równość szans. Filar ten skupia się na poszukiwaniu dróg pogodzenia życia zawodowego z życiem rodzinnym, próbując rozwiązać problem nierówności w zatrudnianiu kobiet i mężczyzn. Chodzi tu o ułatwianie powrotu na rynek pracy po dłuższej przerwie, a także tworzenie warunków pracy dla osób niepełnosprawnych.¹

Polityka zatrudnienia jest, więc bardzo ważną częścią wspólnej polityki Unii Europejskiej. Wywiera również na nią znaczący wpływ. Powiązanie tej polityki z innymi aspektami polityki wspólnotowej ma prowadzić do wzrostu zatrudnienia i jak najlepszego zwalczania bezrobocia. Włączenie polityki zatrudnienia w całą koncepcję polityki unijnej stwarza możliwości bardziej efektywnego wykorzystania zasobów siły roboczej np. przez powiązanie jej z systemem szkolnictwa, czyli polityką edukacyjną. Absolwenci, którzy mają odpowiednie kwalifikacje poszukiwane na rynku pracy nie zasilają szeregów bezrobotnych, a podejmują pracę zgodną z profilem kończącej szkoły lub uczelni. Powoduje to efektywniejsze wykorzystanie środków przeznaczanych na szkolnictwo. Analizy wskazują jednoznacznie, że w strukturze bezrobotnych dominują absolwenci i osoby bez doświadczenia zawodowego. W ostatnich latach, w strukturze zwiększył się udział osób z wyższym wykształceniem, co jest sytuacją niepokojącą i bardzo niekorzystną, biorąc pod uwagę np. względy ekonomiczne.

Warunki społeczno-gospodarcze i poziom zatrudnienia w Polsce

Polska przechodzi obecnie fazę wzrostu gospodarczego i zwiększającej się wydajności pracy. Równocześnie boryka się jednak ze złożonymi problemami strukturalnymi. Pomimo znacznego spadku bezrobocia z 17,7% w 2005 roku do 9,4% w lipcu 2008 roku, Polskę nadal cechuje największa w UE liczba osób pozostających bez pracy. Poziom zatrudnienia jest także najniższy i wynosi zaledwie 54,5%, znacznie poniżej założonego przez UE celu 70%.

¹ Europejska Polityka Zatrudnienia, <http://www.mps.gov.pl/indextxt.php?gid=444>

Sytuację na rynku pracy komplikują znaczne różnice pomiędzy regionami pod względem stopy bezrobocia sięgające (w lipcu 2008r.) od 6,2% do 15,7%, bardzo niski poziom zatrudnienia osób starszych (28%) oraz wysokie wskaźniki bezrobocia wśród młodzieży oraz osób długotrwale bezrobotnych. Dodatkowym zagrożeniem dla równowagi finansów publicznych w przyszłości, podobnie zresztą jak i w wielu innych państwach UE, jest starzejące się społeczeństwo.

Rozwiązanie tych problemów stanowi złożone wyzwanie. Powoli wdrażane są inicjatywy służące zatrzymaniu ludzi na rynku pracy, dzięki czemu poziom zatrudnienia wzrasta. Jednak tylko kilka procent bezrobotnych korzysta ze szkoleń, a dalsza modernizacja służb zatrudnienia staje się coraz bardziej potrzebna. Wykluczenie społeczne połączone z bezrobociem stanowi poważny problem. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem wynoszący w naszym kraju około 20% znacznie przekracza średnią UE i jest szczególnie wysoki w przypadku dzieci, młodzieży, osób długotrwale bezrobotnych oraz osób żyjących na obszarach wiejskich, gdzie organizacje pomocy społecznej działają mniej skutecznie.

W miarę jak polska gospodarka przechodzi dalszą restrukturyzację, konieczne staje się rozwijanie umiejętności pracowników, celem uniknięcia dalszego pogłębiania się bezrobocia strukturalnego. W związku z tym systemy edukacyjne i szkoleniowe powinny zostać zreformowane, tak, by sprostały wymaganiom rynku pracy. Należy także zachęcać młodzież do ukończenia nauki, jak również wspierać dalszą edukację i kształcenie ustawiczne dorosłych. Zmiany te powinny niwelować regionalne różnice w dostępie do edukacji.

W obliczu procesów restrukturyzacyjnych pracownicy i przedsiębiorstwa powinni posiadać umiejętności niezbędne w dostosowaniu się do ciągłych zmian w gospodarce. W ramach wspierania zrównoważonego rozwoju należy zachęcać starszych pracowników do pozostania na rynku pracy, co powinno być wsparte ofertą szkoleń oraz możliwością zatrudnienia.

Pracownicy administracji państwowej z kolei, jeśli mają przyczyniać się do wzrostu gospodarczego i rozwoju zatrudnienia, powinni posiadać odpowiednie kwalifikacje, w szczególności umiejętności konieczne do świadczenia lepszych usług na rzecz obywateli. Przy świadczeniu usług i kształtowaniu polityk niezbędna jest także lepsza współpraca z organizacjami działającymi w obszarze polityki społecznej i zatrudnienia.

Sytuacja bezrobotnych z wyższym wykształceniem w Polsce na przykładzie rejonu siedleckiego

Sytuacja osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem zostanie przedstawiona na przykładzie rejonu siedleckiego w latach 2001-2007. Cel ten będzie zrealizowany przez: określenie specyfiki rejonu, sytuacji bezrobocia oraz osób z wyższym wykształceniem w tej grupie.

Rejonem siedleckim został określony obszar powiatu siedleckiego i miasta Siedlce. Jest to obszar o powierzchni ponad 1630 km², który zamieszkuje ponad 157 tys. mieszkańców. Liczba pracujących na tym terenie, bez zatrudnionych w rolnictwie wynosi prawie 29 tys. osób. Badany obszar jest terenem, na który bardzo duży wpływ wywiera miasto Siedlce.

W aspekcie analizowanego tematu istotną sprawą jest stan szkolnictwa wyższego. Oczywiście należy mieć na uwadze, że na stan wykształcenia wyższego w rejonie mają wpływ także inne uczelnie spoza rejonu. Także uczelnie siedleckie kształcą osoby, które nie mają lub nie będą miały wpływu na ten rynek pracy, ponieważ studenci pochodzą z innych obszarów, albo po zakończeniu nauki wyjadą do pracy poza rejon siedlecki.

Na poziomie wyższym na terenie miasta kształcą Akademia Podlaska, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania oraz Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych.

Akademia Podlaska jest największą i najstarszą siedlecką uczelnią państwową. Kształci ona około 12 tys. studentów na czterech wydziałach: Humanistycznym, Nauk Ścisłych, Przyrodniczym i Zarządzania. Uczelnia w swej ofercie poza studiami magisterskimi, licencjackimi i inżynierskimi ma również ofertę studiów doktoranckich na wydziale przyrodniczym.

Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania jest jednostką prywatną. Na uczelni tej kształci się około 3 tys. studentów na wydziałach: Ekonomii i Zarządzania oraz Nauk Technicznych. Jest to szkoła zawodowa, która kształci studentów na poziomie licencjackim i inżynierskim.

Nauczycielskie Kolegium Języków Obcych w Siedlcach kształci ok. 250 osób, na poziomie studiów licencjackich na kierunkach język: angielski, niemiecki i francuski. Jest to państwowa jednostka organizacyjna.

Analiza ogólnej sytuacji osób bezrobotnych w badanym rejonie, zostanie przedstawiona przy pomocy liczby bezrobotnych oraz stopy bezrobocia w rejonie siedleckim w latach 2001-2007.

W latach 2001-2007 liczba osób bezrobotnych w rejonie siedleckim miała tendencję malejącą. W tym czasie w oficjalnych statystykach bezrobotnych ich liczba zmniejszyła się o 5761 osób, czyli prawie o połowę (48,6%).

Trochę inaczej wygląda sytuacja stopy bezrobocia w tym rejonie. W analizowanym okresie stopa bezrobocia po początkowym spadku (lata 2001-2003) uległa dużemu wzrostowi w 2004 r. (wzrost o 4,2%). Kolejne lata przynosiły powolny jej spadek do poziomu poniżej 10% w 2007 roku (tabela 1).

TABELA 1. LICZBA I STOPA BEZROBOCIA W REJONIE SIEDLECKIM W LATACH 2001 – 2007

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba bezrobotnych	11848	11599	11006	10491	10107	8445	6087
Stopa bezrobocia	14,4	14,0	13,4	17,6	17,0	13,6	9,8

Źródło: Dane GUS za lata 2001-2007.

W analizowanym okresie stopa bezrobocia w rejonie siedleckim była wyższa niż w województwie mazowieckim a niższa niż średnia stopa bezrobocia w Polsce.

Prezentacja sytuacji osób bezrobotnych z wyższym wykształceniem wymaga przedstawienia struktury bezrobocia według poziomu wykształcenia (tabela 2).

TABELA 2. STRUKTURA BEZROBOCIA WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W REJONIE SIEDLECKIM W LATACH 2001 - 2007 (W %)

Wykształcenie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Wyższe	3,8	4,6	5,6	6,4	7,4	9,4	10,8
Policealne i średnie zawodowe	22,3	22,1	22,5	22,9	22,9	22,8	22,3
Średnie ogólnokształcące	5,8	6,1	6,2	7,1	9,4	10,5	10,3
Zasadnicze zawodowe	37,7	35,2	33,9	32,4	30,1	28,1	26,7
Gimnazjum i poniżej	32,4	32,0	31,8	31,2	30,2	29,2	29,9

Źródło: Dane GUS za lata 2001-2007.

Struktura bezrobotnych według poziomu wykształcenia w analizowanym okresie wyraźnie pokazuje, że odsetek osób z wyższym wykształceniem miał najwyższą dynamikę wzrostu w tym czasie (prawie 285%). Wzrost nastąpił również w grupie osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym o 4,5%. Zwiększenie udziału w strukturze bezrobotnych tych dwóch kategorii odbyło się kosztem osób najslabiej wykształconych, czyli z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i bez wykształcenia.

Analiza powyższych danych wskazuje jednoznacznie, że na polskim rynku pracy zachodzą procesy, o których nie było mowy w początkowym okresie przemian systemowych w latach dziewięćdziesiątych XX wieku. Kiedy osoby zwłaszcza z wyższym wykształceniem nie stanowiły problemu na rynku pracy i radziły sobie na nim bardzo dobrze. Brak decyzji w tym momencie i nie podejmowanie żadnych działań w kierunku ograniczania zjawiska bezrobocia wśród osób z wyższym wykształceniem spowoduje w przyszłości poważne konsekwencje dla tej grupy bezrobotnych.

Przeciwdziałanie bezrobociu wśród osób z wyższym wykształceniem wymaga odpowiedzi na pytanie, kim są ci bezrobotni? Bezrobotni z wyższym wykształceniem to przede wszystkim absolwenci wyższych uczelni, którzy nie mogą znaleźć odpowiedniej dla siebie pracy. Są to także osoby zwalniane z pracy i takie, które same rozwiązują umowy o pracę.

Osoby, które same zwalniają się z pracy nie stanowią w tej grupie większego problemu, ponieważ są to osoby, które zmieniają pracę. W większości przypadków mają już uzgodnioną z nowym pracodawcą pracę i w niedługim czasie ją podejmą. Gorszą sytuację mają osoby, które są zwalniane z pracy. Mają one jednak także atuty, jak doświadczenie zawodowe i staż pracy, którego brak absolwentom. Osoby te potrafią stosunkowo szybko poradzić sobie z tym problemem.

Problem bezrobotnych z wyższym wykształceniem dotyczy, więc głównie absolwentów. Generalnie absolwenci mają duże problemy na rynku pracy głównie ze względu na brak odpowiedniego doświadczenia zawodowego. W badanym rejonie osoby bez stażu pracy stanowią 27% ogółu bezrobotnych.

Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach dla bezrobotnych absolwentów oferuje m.in. pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, promocyjne zatrudnienie w ramach „umowy absolwenckiej”, staż zawodowy, zatrudnienie w instytucjach użyteczności publicznej, stypendia, szkolenia, pożyczki na uruchomienie własnej działalności gospodarczej oraz pożyczki na sfinansowanie kosztów szkolenia. Ponadto Urząd oferował w 2007 roku bezrobotnym absolwentom lokalne i regionalne programy rynku pracy:

- Projekt „Aktywność – twój sukces”,

- Projekt „Czas na zmiany”,
- Projekt „Zmień swoją przyszłość”,
- Projekt „Buduj z nami swoją przyszłość”,
- Projekt „Światelko w tunelu”.

Dwa pierwsze były skierowane m.in. do absolwentów wyższych uczelni.

Sytuacja zwiększania w strukturze udziału osób z wyższym wykształceniem jest powodowana wieloma czynnikami. Można tu wskazać na:

- system kształcenia,
- motywacja płacowa (oczekiwania),
- aktywność w poszukiwaniu pracy,
- mała mobilność zawodowa,
- negatywne postawy na rynku pracy.

Większość tych czynników związana jest z osobą bezrobotnego i jego podejściem do poszukiwania pracy i życia. Zmiana tego nastawienia w wielu przypadkach powoduje pozytywne odmiany i podejmowanie pracy. Gorszą sytuację mamy w przypadku systemu kształcenia, na który nie ma wpływu absolwent. Analizując stan obecnego systemu kształcenia na poziomie wyższym należy zwrócić uwagę na kilka elementów, które miały na to wpływ lub są charakterystyczne obecnie. Oceniając system kształcenia należy wskazać m.in. na:

- reformę oświaty (1998r.) i boom edukacyjny;
- kierunki nieadekwatne do potrzeb rynku pracy;
- spadek jakości i poziomu kształcenia;
- małą elastyczność kształcenia;
- wzrost liczby uczelni wyższych, głównie prywatnych o nieznanym renomie;
- brak lub niski poziom kształcenia praktycznego (praktyki);
- kształcenie w starych (historycznych) technologiach.

Z pobieżnej analizy obecnego systemu kształcenia wynika, że ma on negatywny wpływ na poziom bezrobocia wśród osób z wyższym wykształceniem. Potrzebne są zdecydowane działania przeciwdziałające tej sytuacji. Rozwiązanie problemu nie jest łatwe. Potrzebna jest zmiana systemu kształcenia na poziomie wyższym oraz większego powiązania go z rynkiem pracy.

Zmiana systemu kształcenia na poziomie wyższym powinna dotyczyć:

- jakości i poziomu kształcenia;
- kształcenia z wykorzystaniem najnowszych zdobyczy technologicznych;
- dualnego systemu kształcenia;
- doboru kadry naukowej.

Odpowiedni poziom i jakość kształcenia na poziomie wyższym to sprawy oczywiste. Zmniejszająca się liczba osób kończących szkoły średnie, które będą podejmowały kształcenie na poziomie wyższym, powinna wpływać jeszcze bardziej na podniesienie tego poziomu. W tej sytuacji tylko najlepsze uczelnie powinny przyjmować chętnych na studia. Jednak w aspekcie większej liczby miejsc na pierwsze lata studiów

niż osób kończących szkoły średnie pojawia się realne zagrożenie, że uczelnie chcąc przetrwać ten trudny okres będą przyjmowały wszystkich chętnych. Brak selekcji i wymagań powodować będzie naturalne obniżanie poziomu i jakości kształcenia. W konsekwencji będzie to skutkowało coraz niższym poziomem merytorycznym i intelektualnym absolwentów wyższych uczelni i ich trudnościami na rynku pracy.

Z poziomem i jakością kształcenia związane są nierozzerwalnie najnowsze technologie, a w obecnej sytuacji mało jest uczelni wykorzystujących je w procesie dydaktycznym. Dualne kształcenie to powiązanie teorii z praktyką. Czyli możliwość poznania praktycznego tego, co w teorii student dowie się na zajęciach. Jeśli będzie to powiązane z nowymi technologiami, wówczas mury uczelni będą opuszczać specjaliści z najnowszą wiedzą, przystosowani do pracy w obecnych warunkach.

Treści i kierunki kształcenia na poziomie wyższym powinny być skorelowane z rynkiem pracy. Potrzebne są działania podejmowane w ramach polityki edukacyjnej wynikające z przewidywanych zmian zapotrzebowania na kadry w przyszłości. Zapobiegnie to kształceniu specjalistów, na których nie będzie zapotrzebowania. Sprzyjać temu również może kompleksowa koncepcja zharmonizowania edukacji i rynku pracy, polegająca na koordynacji bieżącej i perspektywicznej.

Ważne znaczenie dla rynku pracy i osób z wyższym wykształceniem na nim będzie miało również wykorzystanie środków unijnych. Możliwe to będzie np. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) dla Polski na lata 2007-2013 w ramach Priorytetu 4: Szkolnictwo wyższe i nauka.

Sygnalizowane zmiany wpłyną pozytywnie na dopasowania strukturalne na rynku pracy oraz proces adaptacji poziomu i jakości kształcenia do potrzeb rynku.

Unijne instrumenty wsparcia rynku pracy

Realizując politykę zatrudnienia Wspólnota Europejska wykorzystuje przede wszystkim środki pochodzące z Funduszy Strukturalnych, a zwłaszcza Europejskiego Funduszu Społecznego, Sektorowego Programu Operacyjnego – Rozwój Zasobów Ludzkich oraz Inicjatywę Wspólnotową EQUAL. Narzędziem ułatwiającym odpowiednie wykorzystanie środków przeznaczonych dla Polski z UE jest m.in. Narodowa strategia wzrostu zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich, określająca zadania i cele polityki zatrudnienia zgodnie z priorytetami Europejskiej Strategii Zatrudnienia, w której szczegółowo opisano potencjalne działania finansowane przez programy pomocowe.

Działania realizowane w ramach EFS to:

- **Wspieranie osób** – edukacja i szkolenia zawodowe, pomoc w zatrudnieniu, szkolnictwo wyższe, rozwój nauk i badań nad zagadnieniami objętymi przez EFS, tworzenie miejsc pracy,
- **Wspieranie struktur i systemów** – poprawa systemu edukacji i szkoleń, modernizowanie usług zatrudnienia, integrowanie systemu edukacji ze światem pracy, tworzenie systemów przewidywania potrzeb kwalifikacji,
- **Środki dodatkowe i podwyższenie świadomości** – zapewnienie świadczeń dodatkowych dla osób, które biorą udział w organizowanych programach, a które mają na utrzymaniu inne osoby, rozwój umiejętności, podwyższanie świadomości społecznej, rozpowszechnianie informacji.

Głównym celem Sektorowego Programu Operacyjnego – Rozwój Zasobów Ludzkich jest budowa otwartego, opartego na wiedzy społeczeństwa poprzez zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich na drodze kształcenia, szkolenia i pracy. Wynikające z Programu cele szczegółowe są następujące:

1. poprawa zatrudnienia poprzez rozwój jakości zasobów ludzkich,
2. rozwój przedsiębiorczości,
3. poprawa zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw i ich pracowników do warunków zmieniającego się rynku,
4. wzmocnienie polityki równości szans na rynku pracy.

Celem Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL jest promowanie innowacyjnych rozwiązań, prowadzących do zwalczania wszelkich form dyskryminacji i nierówności, związanych z rynkiem pracy w ramach współpracy ponadnarodowej. Kierunki działań związane z czterema filarami Europejskiej Strategii Zatrudnienia są następujące:

1. ułatwianie wchodzenia i powrotu na rynek pracy,
2. zwalczanie rasizmu i ksenofobii w miejscu pracy,
3. zapewnienie powszechnego dostępu do tworzenia biznesu,
4. umocnienie „gospodarki społecznej” (w tym tzw. trzeciego sektora), w szczególności usług na rzecz społeczności lokalnych oraz poprawa jakości miejsc pracy w „gospodarce społecznej”,
5. wspieranie idei uczenia się przez całe życie oraz integracyjnych form organizacji pracy, sprzyjających zatrudnianiu i utrzymywaniu zatrudnienia osób doświadczających dyskryminacji i nierówności na rynku pracy,
6. wspieranie zdolności przystosowawczych przedsiębiorstw i pracowników do zmian strukturalnych w gospodarce oraz wykorzystania technologii informatycznej i nowych technologii,
7. godzenie życia rodzinnego i zawodowego, jak również ponowna integracja zawodowa kobiet i mężczyzn, którzy opuścili rynek pracy, poprzez wdrażanie bardziej elastycznych i efektywnych form organizacji pracy oraz działań towarzyszących,
8. ograniczenie nierówności w traktowaniu ze względu na płeć i przeciwdziałanie segregacji zawodowej,
9. pomoc w integracji osób ubiegających się o status uchodźcy. Wsparcie dla instytucji (systemu) zajmujących się osobami ubiegającymi się o status uchodźcy.

Europejski Fundusz Społeczny w Polsce na lata 2007-2013

Finansowany z EFS Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 świadczy o zaangażowaniu się Polski w inwestowanie w ludzi i ich umiejętności oraz o gotowości do podejmowania wyzwań, przed którymi obecnie staje. Położenie większego nacisku na edukację i szkolenia wydaje się być najlepszym sposobem na zwalczanie bezrobocia, wykluczenia społecznego oraz wyrównywania różnic między regionami. Udoskonalenie systemów edukacyjnych i szkoleniowych, reformy rynku pracy oraz wzmocnienie sektora ekonomii społecznej pozwolą osiągnąć długotrwały sukces.

Polska otrzyma w latach 2007-2013 największą alokację środków EFS spośród wszystkich państw członkowskich. Wieloletni Program Operacyjny – pod nazwą

„Kapitał Ludzki” – służy do zarządzania tym funduszem. Obejmuje on najbardziej znane obszary EFS, takie jak zatrudnienie, wykluczenie społeczne i kwalifikacje siły roboczej, jak również zajmuje się wyzwaniami z dziedziny edukacji i szkoleń. Program Operacyjny KL będzie także wspierał dobre rządzenie, służbę zdrowia i rozwój obszarów wiejskich. Obejmuje on dziesięć priorytetów. Priorytety 1-5 dotyczą wzmocnienia instytucji rynku pracy, polityki społecznej, edukacji i administracji publicznej. Priorytety 6-10 skupiają się na osobach fizycznych oraz przedsiębiorstwach w poszczególnych regionach.

Z punktu widzenia rozpatrywanych zagadnień najistotniejsze są priorytety dotyczące nauki na poziomie wyższym, czyli Priorytet 4: Szkolnictwo wyższe i nauka. Zadaniem tego priorytetu jest dostosowanie szkolnictwa wyższego do potrzeb nowoczesnej gospodarki i rynku pracy. Przewiduje on zarówno wprowadzanie wyższych standardów na uczelniach i podnoszenie kwalifikacji pracowników zajmujących się badaniami i rozwojem, jak również samo zarządzanie badaniami oraz komercjalizację wyników prac badawczych i rozwojowych.

Priorytet 4, obejmuje projekty dotyczące:

- Badań w obszarze funkcjonowania uczelni, efektywności i jakości kształcenia oraz dostosowania do potrzeb rynku pracy.
- Zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na poziomie wyższym poprzez:
 - opracowanie modeli efektywnego zarządzania szkolnictwem wyższym,
 - opracowanie nowoczesnych programów nauczania w szkolnictwie wyższym odpowiadających wymogom gospodarki opartej na wiedzy (w tym również programów do kształcenia na odległość),
 - pracowanie standardów wzajemnej uznawalności decyzji akredytacyjnych w ramach Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego.
- Dostosowania podaży absolwentów kierunków studiów wyższych do potrzeb wzrostu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki poprzez zamawianie kształcenia na kierunkach studiów wyższych o znaczeniu kluczowym dla gospodarki (nauki matematyczno – przyrodnicze i techniczne).
- Realizacji programów rozwojowych uczelni, obejmujących m.in. rozszerzanie oferty i podnoszenie jakości kształcenia, wzmocnienie zdolności do zatrudnienia przyszłych absolwentów uczelni, współpracę uczelni z pracodawcami, jednostkami naukowymi oraz partnerami zagranicznymi, rozwój e-learningu jako formy kształcenia na poziomie wyższym oraz podnoszenie kwalifikacji kadry akademickiej w zakresie wynikającym z programu rozwoju uczelni.
- Podnoszenia kwalifikacji kadr sektora Badań i Rozwoju w zakresie zarządzania badaniami naukowymi oraz komercjalizacji wyników prac badawczych oraz przedsięwzięcia wzmocniające znaczenie osiągnięć naukowych w procesie kształcenia.

Budżet priorytetu 4 obejmuje łącznie kwotę 960366839 euro, w tym środki EFS 816311813 euro i środki krajowe 144055026 euro. W ogólnej kwocie przeznaczony na finansowanie EFS stanowi to 8,41%.²

² Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - projekt z dnia 3 sierpnia 2007 r.

Podsumowanie

Reasumując powyższe rozważania można zauważyć, że zmiany w strukturze bezrobotnych z wyższym wykształceniem są bardzo niekorzystne. Ogromny wpływ na tę sytuację ma istniejący system kształcenia na poziomie wyższym w Polsce. Potrzebne są przeobrażenia powodujące, że absolwenci wyższych uczelni będą poszukiwaną, wysoko wykwalifikowaną kadrą zarządzającą. Mają to być osoby, których nie będą dotyczyły problemy rynku pracy, a które będą je rozwiązywać. Polski nie jest stać na kształcenie rzeszy osób bezrobotnych. Powinniśmy również zapewnić absolwentom możliwość startu zawodowego w Polsce. Ponieważ wielu z nich opuszcza nasz kraj i szuka możliwości realizacji za granicą. Przez co, to inne kraje korzystają z polskiego kapitału intelektualnego, a nasza gospodarka ma z tego tytułu tylko straty.

Literatura

1. Europejska Polityka Zatrudnienia, <http://www.mps.gov.pl/>
2. Szczegółowy opis priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - projekt z dnia 3 sierpnia 2007 r.

Summary

The article brings up the issue of changes taking place on Polish labor market. It shows negative changes in the structure of unemployment among people with university degree. The situation of this group of unemployed was shown based on Siedlce region including Siedlce district and town of Siedlce.

The article raises the matter of action which should be taken to counteract the increase of the unemployed with university degree in Poland. The changes should positively influence on structural fits on the labor market and the process of adaptation the level and quality of education to the market needs.

The activities taken to counteract the unemployment among people with university degree and the influence of education on this situation can be regarded as the results of the Union employment policy. The European Community accomplishes this policy thanks to money coming from different funds. The money comes from inter alia the European Social Fund, Sector Operation Program – Human Resource Development or the Community Initiative EQUAL. Therefore, it is important to get to know the possibilities of use money coming from the Union funds, which can be used in order to counteract unemployment in Poland.

Informacje o autorze

dr inż. Marek Niewęglowski
Akademia Podlaska
Instytut Agronomii
Zakład Ekonomiki, Organizacji Rolnictwa i Agrobiznesu
ul. B.Prusa 14, 08-110 Siedlce
e-mail: keior@ap.siedlce.pl